

STOSUNKI DYPLMATYCZNE I KONSULARNE - PODSTAWOWE

PROBLEMY DEFINICYJNE

Należy rozróżniać następujące pojęcia: (1) „dyplomacja”, (2) „stosunki dyplomatyczne”, (3) „prawo dyplomatyczne”, (4) „stosunki konsularne”, (5) „prawo konsularne”, (6) „funkcje dyplomatyczne” i „funkcje konsularne”.

Dyplomacja

Termin „dyplomacja” – odnosi się jednocześnie do:

a) działania polegającego na zarządzaniu stosunkami międzynarodowymi w drodze pokojowej (a zatem w każdy inny sposób, niż związany z użyciem siły zbrojnej), jak również do

b) zbioru środków wykorzystywanych do utrzymywania i zarządzania stosunkami międzynarodowymi w drodze pokojowej (negocjacje, zawieranie traktatów, stosowanie nacisków ekonomicznych i politycznych, mediacja, koncyliacja, dobre usługi itp.). Na ten temat zob. szerzej:

<http://www.grocjusz.edu.pl/Materials/skrypt/08.pdf>

Oczywiście, pierwsze znaczenie jest znacznie szersze. Zarządzanie stosunkami międzynarodowymi w drodze pokojowej może w praktyce polegać na podejmowaniu jakichkolwiek działań lub zaniechań niestanowiących użycia siły zbrojnej, niezależnie od tego, czy są one zgodne z prawem międzynarodowym.

Stosunki dyplomatyczne

Relacje między dwoma podmiotami, które obiektywnie spełniają kryteria państwowości, mogą być opisane następująco:

- państwa nie uznają się nawzajem (co oznacza, że na pewno nie nawiązały stosunków dyplomatycznych między sobą i nie mają stałych misji dyplomatycznych),

- państwa uznają się nawzajem (co nie znaczy, że nawiązały stosunki dyplomatyczne między sobą i mają stałe misje dyplomatyczne),
- państwa nawiązały stosunki dyplomatyczne (co znaczy, że na pewno uznają się nawzajem. Nie znaczy to jednak, że mają stałe misje dyplomatyczne),
- państwa utrzymują stałe misje (co znaczy, że na pewno uznają się nawzajem i mają nawiązane stosunki dyplomatyczne).

Znaczenie istnienia „stosunków dyplomatycznych”: Istnienie „stosunków dyplomatycznych” między państwami polega na gotowości utrzymywania bezpośrednich kontaktów (stałych bądź doraźnych) na płaszczyźnie prawnomiędzynarodowej przez zainteresowane podmioty (np. przez ustanowienie stałych misji dyplomatycznych, wysyłanie misji specjalnych, prowadzenie negocjacji, rozmów, spotkania przedstawicieli tych państw etc.).

Stosunki dyplomatyczne Rzeczypospolitej Polskiej

Na dzień 18 lutego 2018 roku Rzeczpospolita Polska utrzymuje stosunki dyplomatyczne ze 195 podmiotami.

Pełna lista podmiotów, z którymi RP utrzymuje stosunki dyplomatyczne: http://www.msz.gov.pl/pl/ministerstwo/protokol_dyplomatyczny/podmioty_z_ktorymi_polska_utrzymuje_stosunki_dyplomatyczne

Brak stosunków dyplomatycznych między państwami może wynikać z dwóch zasadniczych powodów:

- a) Może być elementem kształtowania stosunków dwustronnych i oznacza wówczas daleko idącą oziębłość w tych stosunkach (np. w sierpniu 2008 roku Rosja i Gruzja zerwały stosunki dyplomatyczne w związku z konfliktem w Abchazji i Osetii Południowej), albo
- b) Może oznaczać daleko idące *désintéressement* (brak wzajemnego zainteresowania) (np. w relacjach: Polska –Fiji przed rokiem 2016).

Zob. materiał źródłowy: <http://orka2.sejm.gov.pl/IZ5.nsf/main/0BD2AB71>

Brak nawiązanych stosunków dyplomatycznych ma natomiast stosunkowo niewielkie znaczenie prawne. Nie wpływa np., co do zasady, na kształt stosunków traktatowych między państwami. Zob.

Art. 63 Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów z 1969 roku

„Zerwanie stosunków dyplomatycznych lub konsularnych między stronami traktatu nie wpływa na stosunki prawne ustanowione między nimi przez traktat, chyba że istnienie stosunków dyplomatycznych i konsularnych jest niezbędne w odpowiednim stopniu do stosowania traktatu”.

Należy także podkreślić, że zerwanie lub brak stosunków dyplomatycznych lub konsularnych między dwoma lub więcej państwami nie stoi na przeszkodzie w zawieraniu traktatów między nimi. Np. w 1949 roku została zawarta umowa międzynarodowa w sprawie zawieszenia broni między Izraelem a Syrią pomimo tego, że pomiędzy obydwoma państwami nie istniały (jak się wydaje) żadne stosunki dyplomatyczne.

Brak stosunków dyplomatycznych wyklucza jednak (w zasadzie) bezpośrednie kontakty między dwoma państwami, chyba że:

- a) ich przedstawiciele spotykają się w państwie trzecim, np. przez wiele lat przedstawiciele ChRL i USA spotykali się w Warszawie (zanim między obu państwami zostały nawiązane normalne stosunki dyplomatyczne),
- b) ich przedstawiciele spotykają się na forum organizacji międzynarodowej. Należy jednak zaznaczyć, że z faktu członkostwa dwóch państw w danej organizacji międzynarodowej nie można domniemywać (*per facta concludentia*), że między tymi państwami zostały nawiązane stosunki dyplomatyczne.

Brak nawiązanych stosunków dyplomatycznych i konsularnych może zatem w praktyce wpływać na:

a) sposób, w jaki państwa zarządzają swymi stosunkami międzynarodowymi, np.

Porozumienie algierskie z dnia 19 stycznia 1981 roku

„Do jednych z bardziej skomplikowanych pod względem formy traktatów należy Porozumienie algierskie z 19.1.1981 r. Składa się ono z dwóch deklaracji rządu algierskiego, jedna dotyczy uwolnienia zakładników amerykańskich, druga uregulowania sposobu rozpatrywania skarg składanych przez obywateli Iranu i obywateli USA, oraz z dokumentu wskazującego na istnienie wzajemnych zobowiązań Iranu i USA. Dokumenty te przygotowane były w dwóch egzemplarzach, każdy został podpisany przez Algierię oraz przez USA lub Iran, jako drugą stroną porozumień.” [A. Wyrozumska, Umowy międzynarodowe. Teoria i praktyka, Wydawnictwo Prawo i Praktyka Gospodarcza, 2006, s. 43].

Ta „osobliwa” forma zawarcia umowy została wymuszona właśnie przez fakt, że Iran i USA nie utrzymywały w tamtym czasie stosunków dyplomatycznych. Wskazuje na to, pośrednio, preambuła deklaracji rządu algierskiego: *“The Government of the Democratic and Popular Republic of Algeria, having been requested by the Governments of the Islamic Republic of Iran and the United States of America to serve as an intermediary in seeking a mutually acceptable resolution of the crisis in their relations arising out of the detention of the 52 United States nationals in Iran [...]”*.

b) sytuację prawną obywateli państw, które stosunków dyplomatycznych nie utrzymują, zob. np.

*§ 290 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 roku
Regulamin wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych
prokuratury (Dz.U.2017.1206 t.j.)*

„O zastosowaniu przez sąd i uchyleniu tymczasowego aresztowania wobec obywatela państwa obcego Dyrektor Departamentu do Spraw Przestępczości Zorganizowanej i Korupcji Prokuratury Krajowej, naczelnik właściwego wydziału zamiejscowego, prokurator regionalny lub prokurator okręgowy, na wniosek osoby zatrzymanej lub gdy umowa międzynarodowa tak stanowi, wysyła pisemne zawiadomienie bezpośrednio do właściwego terytorialnie urzędu konsularnego lub do właściwego przedstawicielstwa dyplomatycznego. W odniesieniu do obywateli

państw obcych, z którymi Rzeczpospolita Polska nie utrzymuje stosunków dyplomatycznych, oraz osób korzystających z prawa azylu zawiadomienie kieruje się do właściwej w sprawach konsularnych komórki organizacyjnej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw zagranicznych.”

Art. 2 KWSD stanowi, że: „Ustanowienie stosunków dyplomatycznych pomiędzy państwami oraz wysyłanie stałych misji dyplomatycznych następuje za wzajemną zgodą”.

Nawiązywanie stosunków dyplomatycznych oraz nawiązywanie stosunków konsularnych następuje za wzajemną zgodą zainteresowanych państw. Stosunki takie nie mogą być nawiązane mocą jednostronnego oświadczenia woli. Np. w 1973 roku Stany Zjednoczone wyraziły publicznie wolę nawiązania stosunków dyplomatycznych z Albanią, która (również publicznie) zdecydowanie propozycję tę odrzuciła.

Zgoda na nawiązanie stosunków dyplomatycznych może być wyrażona np.

- w formie aktów jednostronnych,
- formie traktatowej,
- *per facta concludentia* (np. ustanowienie stałych misji dyplomatycznych wskazuje na uprzednie milczące nawiązanie stosunków dyplomatycznych).

W praktyce znane są jednak przypadki nawiązania stosunków dyplomatycznych w rezultacie groźby użycia siły zbrojnej. Np. 1938 roku stosunki dyplomatyczne między Polską i Litwą zostały nawiązane w następstwie polskiego ultimatum. Na gruncie prawa międzynarodowego *anno domini* 2018 takie działanie byłoby jednak niezgodne z art. 2.4 Karty Narodów Zjednoczonych (zakaz groźby oraz użycia siły zbrojnej).

Należy podkreślić, że jakkolwiek stosunki dyplomatyczne nie mogą być utrzymywane między państwami nieuznającymi się, to jednak sam akt wzajemnego uznania nie implikuje *eo ipso* nawiązania stosunków dyplomatycznych. Np. dnia 1 września 1994 roku Kirgizstan był uznawany przez 128 państw, podczas gdy stosunki dyplomatyczne utrzymywał jedynie z 82 państwami.

Utrzymywanie stosunków dyplomatycznych z państwem obcym trzeba odróżnić od utrzymywania w nim stałej misji dyplomatycznej. Brak stałej misji może, ale nie musi oznaczać napięcia w stosunkach dyplomatycznych między dwoma państwami. Brak stałej misji dyplomatycznej w państwie przyjmującym spowodowany może być bowiem np. względami ekonomicznymi (jako że państwo wysyłające pokrywa koszty funkcjonowania misji), lub względami bezpieczeństwa (np. w styczniu 2010 roku USA i Wielka Brytania zamknęły swoje placówki dyplomatyczne w Jemenie z uwagi na zagrożenie terrorystyczne).

Prawo dyplomatyczne

Prawo dyplomatyczne, to jedna z dziedzin prawa międzynarodowego publicznego, która określa zasady utrzymywania bezpośrednich kontaktów między podmiotami międzynarodowymi (państwami i organizacjami międzynarodowymi). W pewnym uproszczeniu można powiedzieć, że prawo dyplomatyczne kształtuje formę prowadzenia stosunków dyplomatycznych.

Prawo dyplomatyczne jest dziedziną skodyfikowaną w Konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z 1961 roku (jej stronami jest 191 państw). Należy jednak wskazać, że obok KW wiele zagadnień prawa dyplomatycznego regulowanych jest także przez:

- a) prawo zwyczajowe,
- b) traktaty bilateralne i multilateralne. Do najważniejszych traktatów wielostronnych należą:

- Konwencja wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r. (191 państw-stron);
- Konwencja wiedeńska o stosunkach konsularnych z 1963 r. (179 państw-stron);
- Konwencja o misjach specjalnych z 1969 r. (39 państw-stron);
- Konwencja dotycząca przywilejów i immunitetów Narodów Zjednoczonych z 1946 r. (162 państwa strony);
- Konwencja wiedeńska konwencja o reprezentacji państw w stosunkach z powszechnymi organizacjami międzynarodowymi z 1975 r. (nie weszła w życie);
- Konwencja ONZ o immunitetach jurysdykcyjnych państwa z 2004 r. (nie weszła jeszcze w życie).

Stosunki dyplomatyczne a stosunki konsularne

O ile stosunki dyplomatyczne związane są z układaniem ogólnych relacji między państwami/organizacjami międzynarodowymi w drodze bezpośrednich kontaktów (np. negocjowanie traktatu, poprawa stosunków dobrosąsiedzkich), o tyle stosunki konsularne obejmują działania urzędowe państwa wysyłającego na terytorium państwa przyjmującego.

Podstawowa funkcja dyplomatyczna sprowadza się do reprezentowania państwa wysyłającego w państwie przyjmującym (art. 3 KWSD). Natomiast podstawowa funkcja konsularna polega na ochronie w państwie przyjmującym interesów państwa wysyłającego oraz jego obywateli, zarówno osób fizycznych, jak i prawnych (art. 5 KWSK).

Stosunki dyplomatyczne i konsularne są niezależne od siebie. Tzn. (choć zdarza się to rzadko) między A i B mogą istnieć stosunki konsularne bez nawiązanych stosunków dyplomatycznych.

Stosunki dyplomatyczne utrzymywane za pośrednictwem stałych misji dyplomatycznych regulowane są m. in. przez Konwencję wiedeńska o stosunkach dyplomatycznych z 1961 r.

Stosunki konsularne regulowane są przez prawo konsularne, skodyfikowane w Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych z 1963 roku (jej stronami jest 179 państw) oraz przez liczne umowy dwustronne.

Wybrane funkcje konsularne

W praktyce sprowadzają się one przede wszystkim do:

1. Udzielania pomocy i ochrony obywatelom państwa wysyłającego, zarówno osobom fizycznym, jak i prawnym (jest to tzw. ochrona konsularna (*consular assistance*)). Ochrona ta może polegać na:

a) udzieleniu wsparcia finansowego osobom znajdującym się w potrzebie, zob.

W praktyce polskiej (na gruncie ustawy Prawo konsularne z dnia 25 czerwca 2015) Konsul może udzielić za granicą pomocy finansowej polegającej na:

i) pokryciu kosztów powrotu do kraju obywatela polskiego,

ii) udzieleniu obywatelowi polskiemu pomocy finansowa w szczególnych okolicznościach,

iii) przyznaniu zapomogi pieniężnej obywatelowi polskiemu albo osobie pochodzenia polskiego.

Ad. i) W Konsul **może** (ale nie ma obowiązku prawnego w tym zakresie), na wniosek, udzielić obywatelowi polskiemu przebywającemu w okręgu konsularnym pomocy finansowej na pokrycie niezbędnych wydatków na powrót do Rzeczypospolitej Polskiej.

Konsul może odmówić udzielenia pomocy finansowej, jeżeli wnioskodawca:

- wydatkował poprzednio udzieloną pomoc finansową na cele inne niż powrót do Rzeczypospolitej Polskiej

- nie wywiązał się z zobowiązań zaciągniętych w związku z udzieloną mu wcześniej pomocą finansową;
- ma możliwość uzyskania środków na pokrycie niezbędnych wydatków w szczególności poprzez: otrzymanie kwoty w wysokości wystarczającej na pokrycie kosztów powrotu, opłacenie biletu powrotnego przez osobę trzecią, odroczenie przez przewoźnika płatności za bilet powrotny albo skorzystanie z kart płatniczych lub innych form zapłaty bezgotówkowej.

Warunkiem uzyskania tej formy pomocy jest to, że:

- osoba trzecia wpłaci na rachunek bankowy urzędu konsularnego, przedstawicielstwa dyplomatycznego Rzeczypospolitej Polskiej albo ministra właściwego do spraw zagranicznych kwotę przeznaczoną dla wnioskodawcy w wysokości stanowiącej równowartość udzielanej pomocy finansowej, albo
- wnioskodawca złoży oświadczenie o zobowiązaniu się do zwrotu całości lub części otrzymanej kwoty.

Ad. ii) W przypadku wystąpienia zdarzeń mogących powodować zagrożenie dla życia lub bezpieczeństwa obywateli polskich przebywających w okręgu konsularnym jak również ofiarom innych nadzwyczajnych zdarzeń losowych, konsul może w ramach posiadanych środków na pomoc konsularną udzielić pomocy finansowej nawet, jeżeli nie są spełnione opisane wyżej warunki (tj. wpłacenie kwoty na urzędowy rachunek bankowy, albo złożenie oświadczenia o zobowiązaniu do zwrotu).

Ad. iii) W uzasadnionych przypadkach konsul może udzielić zapomogi obywatelom polskim albo osobom polskiego pochodzenia przebywającym lub zamieszkałym w okręgu konsularnym, znajdującym się w niedostatku i niemogącym otrzymać pomocy z innych źródeł.

Zapomoga może zostać przyznana w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb bytowych tych osób¹, w szczególności na zakup niezbędnych lekarstw, żywności,

odzieży, pomocy szkolnych lub na opłacenie kosztów niezbędnej opieki, jeżeli te osoby udokumentowały swoją trudną sytuację.

Zapomogi w gotówce udziela się za pokwitowaniem.

b) Druga istotna funkcja konsularna należąca do kategorii ochrony konsularnej, polega na udzielaniu pomocy osobom zatrzymanym, aresztowanym i odbywającym kary pozbawienia wolności. Praktyczne znaczenie tej formy ochrony, wyjaśnia:

Raport o pracy polskiej służby konsularnej w 2012 roku (sporządzony przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych)

„Ważną część pracy konsulów stanowi opieka nad obywatelami polskimi pozbawionymi wolności w różnych krajach świata. Konsul czuwa i przeciwdziała wszelkim przejawom dyskryminacji lub naruszania ich prawa do obrony. W 2012 roku działania te polegały m. in. na spotkaniach z osadzonymi, interwencjach w sprawach skarg na opiekę medyczną, dyskryminację oraz uniemożliwianie kontaktu z rodziną i adwokatem, udzielaniu więźniom informacji na temat ich praw, utrzymywaniu kontaktów z adwokatami, pomocy w staraniach o przeniesienie do innego więzienia lub do więzienia w Polsce, zaopatrywaniu bibliotek więziennych w polską prasę i książki, dostarczaniu artykułów higieny osobistej oraz podstawowych artykułów żywnościowych.”

Państwo przyjmujące powinno zresztą umożliwić udzielanie ochrony konsularnej w tym zakresie, zob.

Art. 36 ust. 1 (b-c) Konwencji wiedeńskiej o stosunkach konsularnych

„(b) jeżeli zainteresowana osoba o to prosi (sic! – aut), właściwe władze państwa przyjmującego powinny niezwłocznie zawiadomić urząd konsularny Państwa wysyłającego o tym, że w jego okręgu konsularnym obywatel tego państwa został tymczasowo aresztowany, uwięziony lub pozbawiony wolności w jakikolwiek inny sposób. Każda wiadomość, skierowana do urzędu konsularnego przez osobę przebywającą w areszcie tymczasowym, więzieniu lub pozbawioną wolności w jakikolwiek inny sposób, powinna być również niezwłocznie przekazana przez

wspomniane władze. Powinny one też niezwłocznie poinformować zainteresowaną osobę o jej prawach wynikających z niniejszego punktu;

(c) urzędnicy konsularni mają prawo odwiedzania obywatela państwa wysyłającego, który jest tymczasowo aresztowany, uwięziony lub pozbawiony wolności w jakikolwiek inny sposób, rozmawiania i korespondowania z nim oraz zapewnienia mu zastępstwa prawnego. Mają oni również prawo odwiedzania każdego obywatela państwa wysyłającego, który w wykonaniu wyroku w ich okręgu bądź przebywa w więzieniu, bądź jest pozbawiony wolności w jakikolwiek inny sposób. Urzędnicy konsularni powinni jednak powstrzymać się od działania na rzecz obywatela przebywającego w areszcie tymczasowym lub w więzieniu bądź pozbawionego wolności w jakikolwiek inny sposób, jeżeli zainteresowana osoba wyraźnie się temu sprzeciwi.”.

Zob. także: audycja: *Trzecie oblicze dyplomacji z dnia 2 marca 2015 roku* (plik audio dostępny na stronie:

<http://www.polskieradio.pl/9/4029/Artykul/1390351,Janusz-Walus-Polak-ktory-zmienil-bieg-historii-RPA>

Należy w tym kontekście podkreślić, że Polska jest stroną Konwencji o przekazywaniu osób skazanych (Dz.U.95.51.279) oraz Protokołu dodatkowego do tej Konwencji (Dz.U.00.43.490). Są to konwencje Rady Europy, ale ich stronami są także państwa nie będące członkami Rady.

c) Trzecia istotna funkcja konsularna należąca do kategorii ochrony konsularnej, polega na udzielaniu pomocy w przypadkach zgonów (np. czynności wyjaśniające okoliczności zgonu, zabezpieczanie majątku zmarłego, dochodzenie roszczeń w imieniu zmarłego np. z tytułu stosunków pracy).

d) Czwarta istotna funkcja konsularna należąca do kategorii ochrony konsularnej, polega na udzielaniu pomocy ofiarom wypadków (chodzi tu np. o czuwanie nad

przebiegiem akcji ratowniczej, zabezpieczanie mienia, organizowanie transportu rannych do Polski).

Inne, poza ochroną konsularną, funkcje konsularne, sprowadzają się przede wszystkim do:

2) Ochrony w państwie przyjmującym interesów państwa wysyłającego oraz jego obywateli w granicach dozwolonych przez prawo międzynarodowe;

3) Wydawania paszportów i dokumentów podróży obywatelom państwa wysyłającego, jak również wiz lub odpowiednich dokumentów osobom, które pragną udać się do państwa wysyłającego;

4) Działania w charakterze notariusza i urzędnika stanu cywilnego, zob.

Art. 1 § 4 ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy

„Mężczyzna i kobieta, będący obywatelami polskimi przebywającymi za granicą, mogą zawrzeć małżeństwo również przed polskim konsulem lub przed osobą wyznaczoną do wykonywania funkcji konsula”.

Na wniosek obywatela polskiego lub organu administracji publicznej w Rzeczypospolitej Polskiej konsul może także:

- sporządzać i poświadczać wypisy, odpisy, wyciągi i kopie dokumentów;
- poświadczać własnoręczność podpisu i znaku ręcznego;
- poświadczać datę okazania dokumentu, pozostawania osoby przy życiu lub w określonym miejscu.

5) Przesyłania dokumentów sądowych i pozasądowych. Na wniosek sądu, prokuratora lub innego właściwego organu administracji publicznej RP, konsul może również m. in.:

- doręczać pisma i inne dokumenty,

- przesłuchiwać strony postępowania sądowego, podejrzanych, świadków, podejrzanych.

6) Legalizowania dokumentów urzędowych (np. świadectw szkolnych) do wykorzystania za granicą. Legalizacja oznacza czynność, przez którą przedstawiciel dyplomatyczny lub urzędnik konsularny państwa, w którym dokument ma być przedłożony, poświadcza autentyczność podpisu, charakter, w jakim działa osoba podpisująca dokument i, w razie potrzeby, tożsamość pieczęci lub stempla, którymi jest on opatrzony.

W Polsce obowiązek legalizacji niektórych dokumentów wynika z:

Art. 1138 Kodeksu postępowania cywilnego

„[Zasada:] Zagraniczne dokumenty urzędowe mają moc dowodową na równi z polskimi dokumentami urzędowymi. [Wyjątek pierwszy:] Dokument dotyczący przeniesienia własności nieruchomości położonej w Rzeczypospolitej Polskiej powinien być uwierzytelniony przez polskie przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny. [Wyjątek drugi:] To samo dotyczy dokumentu, którego autentyczności strona zaprzeczyła.”

Jednak dnia 14 sierpnia 2005 roku weszła w życie w stosunku do Polski Konwencja znosząca między jej stronami wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, sporządzona w Hadze dnia 5 października 1961 roku.

W związku z tym:

- po pierwsze: zniesiony został wymóg legalizacji polskich dokumentów urzędowych przez urzędy konsularne państwa, na terytorium którego dokument będzie przeznaczony do wykorzystania (np. obowiązek legalizacji polskiego dokumentu urzędowego we włoskim konsulacie w Warszawie – w przypadku wyjazdu do Włoch),

- po drugie: z dniem wejścia w życie Konwencji, polscy konsulowie urzędujący w państwach będących stronami konwencji, zaprzestali legalizacji zagranicznych dokumentów przeznaczonych do wykorzystania w Polsce.

Co w zamian?

W miejsce legalizacji dokumentów dokonywanej do tej pory przez konsulów, Konwencja przewiduje jedynie opatrzenie dokumentu specjalnym poświadczeniem – tzw. apostille - apostylem (tańsza i szybsza procedura).

Wzór apostille

**The certificate will be in the form of a square
with sides at least 9 centimetres long**

APOSTILLE (Convention de La Haye du 5 octobre 1961)	
1. Country:	
This public document	
2. has been signed by	
3. acting in the capacity of	
4. bears the seal/stamp of	
.....	
Certified	
5. at	6. the
7. by	
8. N°.	
9. Seal/stamp:	10. Signature:
.....

Właściwym organem do wydawania apostille jest, w stosunku do polskich dokumentów, polskie Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

7) Wykonywania nadzoru i inspekcji w odniesieniu do statków morskich i rzecznych posiadających przynależność państwową państwa wysyłającego oraz statków powietrznych zarejestrowanych w tym państwie.

8) Przeciwdziałania dyskryminacji obywateli państwa wysyłającego. W praktyce polskiej, w przypadku powzięcia wiadomości o tym, że obywatel polski jest traktowany przez władze państwa przyjmującego w sposób mniej korzystny niż wynika to z przepisów obowiązujących w tym państwie, noszący znamiona dyskryminacji lub niezgodny z międzynarodowymi standardami dotyczącymi praw

człowieka, konsul podejmuje działania zgodne z prawem międzynarodowym i prawem państwa przyjmującego w celu ochrony praw tego obywatela polskiego.

Natomiast od 2002 roku polscy urzędnicy konsularni nie podejmują czynności dotyczących realizacji spadków przysługujących obywatelom polskim za granicą. Podejmują jedynie czynności dotyczące spadków należnych Skarbowi Państwa.

W praktyce polskiej konsul nie może także:

- regulować zobowiązań finansowych (np. długów, grzywien, mandatów, kosztów postępowania sądowego);
- świadczyć usług, które zwykle świadczone są przez biura turystyczne, banki, firmy ubezpieczeniowe oraz firmy transportowe;
- pośredniczyć w uzyskaniu zgody na zatrudnienie czy uzyskaniu zakwaterowania;
- ingerować w spory cywilnoprawne (wynikające np. ze stosunku pracy, zakupu usług turystycznych);
- pełnić funkcji adwokata/pełnomocnika (może natomiast dostarczyć zainteresowanemu listę adwokatów cieszących się zaufaniem urzędu konsularnego).

Ważnym źródłem informacji o bieżącej polskiej praktyce konsularnej są tzw. raporty konsularne przygotowywane przez MSZ. Np. [raport za 2016 rok](#).